

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. II. Solvuntur Objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

habet adjunctam nolitionem efficacem, adeoque est simpliciter involuntarium. Vigessimum primum *voluntarium in se ipso*, hoc est, in volente (nam si tantum esset voluntarium in objecto, non differret à directo) quando scilicet is, cui voluntarium objectum dicitur, habuit actum voluntatis. Vigessimum secundum *voluntarium in alio volente*, quando scilicet alius voluit, cujus volitio mihi imputatur: & sic Vasquez, Torres, Salazar, & alii, volunt, nobis voluntarium fuisse peccatum originale: attamen Bellarminus, Tollerus, Cornelius, Salmeron, alique apud Oviedo, volunt, peccatum originale nobis fuisse voluntarium in nobis ipsis; quia volitio, quæ fuit physice Adami, fuit moraliter nostra. Vigessimum tertium *voluntarium necessarium*, quando scilicet voluntas necessariorum in objectum fertur: sic Beati necessariorum amant DEUM. Vigessimum quartum *voluntarium liberum*, quando voluntas liberè objectum amplectitur, sicut amplectitur peccata, & opera meritoria.

11. Sicut autem hucusque locuti sumus de voluntario, ita proportionaliter discurrendum est de involuntario: circa quod tamen observandum, aliud dici *involuntarium negativè*, aliud *privativè*, aliud *positivè*: sed priores duo modi loquendi sunt improprie; nam in primis pura negatio volitionis non facit propriè involuntarium; datur enim etiam in lapide, cui nihil est involuntarium: sed nec sola privatio, seu negatio volitionis in subiecto capaci, facit strictè involuntarium; quamvis enim homo (qui est subiectum capax nolitionis) dormiens, aut non cogitans, vel etiam sponte non eliciens volitionem, quando eam elicere posset, seu quando illa pro libitu ipsius esset ipsi debita, quamvis, inquam, talis homo non habeat volitionem circa plurima, non tamen dicuntur illa ipsi involuntaria: quare propriè involuntarium est, quod est positivè tale, quando scilicet habetur positiva nolitio objecti.

12. Hæc autem nolitio potest esse efficax, vel inefficax. Si est inefficax, adeoque impossibilis cum volitione efficaci, facit tantum involuntarium secundum quid. Si est efficax, tunc vel est efficax effectivè, hoc est, ut objectum re ipsa excludat, aut impediatur: vel tantum est efficax affectivè, hoc est, ut objectum quidem non excludat, sed tantum omnem affectum, & inclinationem efficacem ad objectum. Si primum, non facit involuntarium, propriè dictum; quia non dicitur involuntarium, nisi objectum existens, & contrarium voluntati; atqui in hoc casu objectum non existit: si secundum, facit involuntarium simpliciter, ut patet consideranti.

Unde, licet volitio, & nolitio, se eodem modo habeant ad denominandum volitum, aut nolitum, non tamen eodem etiam modo se habent ad denominandum voluntarium, & involuntarium; quia volitio efficax effectivè, utpote inferens existentiam objecti, denominat id voluntarium: non autem nolitio efficax effectivè denominat id involuntarium, sed tantum nolitum; quia existentiam ejus excludit. Contra volitio tantum affectivè efficax non denominat objectum voluntarium, sed tantum volitum; quia, vel non datur tunc objectum, vel non influit volitio; alias esset efficax effectivè: unde in hoc casu tantum volitio est voluntaria, sicut in

priori nolitio. Nolitio autem affectivè efficax denominat objectum involuntarium; nam hæc non excludit existentiam objecti: neque debet esse impossibilis cum absoluta permissione objecti; nam e. g. DEO sunt simpliciter involuntaria nostra peccata, quamvis ea permittat: neque etiam debet esse impossibilis cum omni affectu conditionato ad rem, si aliæ essent circumstantiæ; nam mercatori simpliciter est involuntaria retentio mercium, quas in periculo naufragii alius, ipso invito, retinet, quamvis eam retentionem velit conditionatè, si scilicet periculum abesset. Notandum etiam discrimen aliud quod inter voluntarium, & involuntarium in causa: nam voluntarium in causa est, cujus unica tantum causa voluntaria est, etsi reliquæ sint nolitæ; quia à qualibet potest effectus poni: at involuntarium in causa est, cujus omnes causæ sunt involuntariæ, vel nolitæ; si enim vel una est volita, jam hæc effectum potest producere, consequenter hic jam est in ista causa voluntarius.

13. Quæri hic solet, quodnam voluntarium sit perfectius, liberum, an necessarium. Resp. quæstionem intelligendam esse de inclinatione, seu adhesionem ad objectum, simulque distinguendum esse, inter necessarium ex perfectione cognitionis, & necessarium ex imperfectione cognitionis; potest enim voluntas necessariorum rapi ad objectum; quia perfectius illud cognoscit: & sic rapitur à visione beatifica ad amorem DEI: potest etiam voluntas rapi ex imperfectione cognitionis, quatenus fertur necessariorum in objectum, non ita perfectè cognitum, ut etiam agnoscantur ejus imperfectiones, sed appareat objectum sub ratione puri boni: & sic rapitur voluntas ad actus, qui vocantur motus primò primi.

Jam dici solet, voluntarium, necessarium ex imperfectione cognitionis, esse minus voluntarium, quam liberum: at verò voluntarium, necessarium ex perfectione cognitionis, esse magis voluntarium, quam liberum. Ratio desumitur, tum ex amore beatifico, qui longè ardentius, & cum majori inclinatione adhæret DEO, quam quilibet alius amor alteri rei liberè amatur: tum ex motibus primò primis, à quibus longè facilis cessamus, quam ab ullo amore, quem deliberatè, & liberè, eliciamus; quippe statim, apparente alio novo motivo, desistimus: cum tamen, quando deliberatè egimus, plura jam absterrentia vicerimus: scilicet firmior est adhesio voluntatis, quæ sequitur majorem illustrationem, & cognitionem intellectus.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

14. **O**B. 1. Nolitiones non sunt voluntariæ, & tamen conveniunt ipsis definitio: ergo non est bona. Confirm. Actio, facta cum ignorantia alius circumstantiæ, est voluntaria, licet non sit ex præcognitione: ergo, Resp. neg. antec. Nolitiones enim sunt voluntariæ formaliter, & possunt etiam esse voluntariæ objective, si reflexè imperentur. Quod autem non denominant objecta voluntaria, non refert; nam non denominant per convenientiam, sed per inconvenientiam. Sic etiam præceptum bonum denomi-

nat rem prohibitam malam, & culpa injusta denominat poenam iustam; neque enim semper prædicatum, quod competit formæ, seorsim acceptæ, competit etiam subiecto, ut patet in albis, & aliis pluribus exemplis. Ad confirm. dist. antec. Actio talis est voluntaria quoad circumstantiam invincibiliter ignoratam, neg. antec. quoad alia. conc. antec. & neg. conf. Quid dicendum in casu ignorantia vincibilis, dicemus alibi.

15. Ob. 2. Submersio navis imputatur tantum voluntaria navarcho, præscio, & obligato, simulque potenti eam impedire, quamvis tantum habuerit puram omissionem liberam circa illam submersionem: ergo potest esse voluntarium, quod non est affectivè à voluntate. prob. conf. pura omisso non est positivus affectus voluntatis: ergo. Resp. dist. conf. potest esse voluntarium positivè tale, neg. conf. tantum negativè tale. om. conf. ad probationem, conc. ant. & sub data distinctione. om. vel neg. conf. Dixi omitto; nam, an possibilis sit pura omisso libera, decidendum est inferius: si autem ea daretur in hoc casu, esset peccaminosa, & æquivaleret, saltem quoad imputabilitatem, positivè voluntario: an autem pura omisso libera sit dicenda strictè voluntaria, an tantum æquivalenter, quæstio est de nomine. Arriaga *disp. 8. de act. hum. n. 36. & seq.* fusè contendit, esse strictè voluntarium, ex eo etiam capite; quia est libera, & liberum includit voluntarium. Alii id negant; quia voluntas non influit, nec est propriè omissionis principium, quod requirunt ad voluntarium. Quidquid autem sit de hac quæstione nominis, saltem, si daretur pura omisso, esset voluntaria, si per hoc vocabulum tantum intelligitur, imputabilis ad culpam, & quoad hoc æquivaleret positivè voluntario.

16. Ob. 3. DEUS posset supernaturaliter se solo producere volitionem in voluntate, ipsa non concurrente: hæc esset voluntaria, & tamen non esset à voluntate affectivè: ergo etiam, quod non est à voluntate, tamen est voluntarium. Vicissim etiam DEUS potest cogere hominem ad volendum, vel nolendum: talis volitio esset à voluntate; quia tamen esset violenta, non esset voluntaria: ergo etiam, quod est à voluntate, non est voluntarium: ergo esse à voluntate, nec requiritur, nec sufficit. Resp. ad 1. argum. om. ma. neg. mi. In eo casu voluntas reciperet volitionem, tanquam qualitatem mortuam, sicut ferè eam reciperet lapis: adeoque non esset voluntaria. Certè per eam homo non vellet; nam velle est vitaliter agendo erga aliquid affici. Ad alterum argum. neg. ma. DEUS quidem potest hominem necessitare ad volendum, non tamen potest cogere, ut habet S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 4. in corp. vel enim tantum infunderet volitionem, tanquam qualitatem mortuam: & homo non vellet: vel tantum necessitaret, ut necessitat Beatos ad se amandum: & hac ratione nondum cogeret; cogere enim est inferre violentiam: est autem impossibile, ut homo patiatur violentiam in eo, quod vult, vel ad quod habet propensionem, vel inclinationem voluntatis; cum omne violentum sit contra inclinationem: & hinc, si DEUS prædeterminaret Petrum, ad volendam sui ipsius occisionem, hæc non esset

violenta; quia non esset contra appetitum nobiliorem, seu rationalem.

17. Ob. 4. Ponamus, quòd Petrus sit physicè necessitatus ad currendum, e. g. loris sit alligatus equo, vel currui &c. & videat, quòd currendo necessariò sit protriturus infantem: interim tamen liber sit, ut lubens currat, vel invitatus: ponamus, quòd volens currat, adeoque volens proterat infantem. In hoc casu habetur totum, quod juxta nos requirit definitio voluntarii, & tamen protritio illa non est voluntaria: ergo. prob. antec. sive Petrus velit, sive nolit, tamen infans conculcabitur: ergo protritio non est imputabilis, aut voluntaria Petro. Resp. conc. casu nego secundam partem subsumpti. ad prob. neg. conseq. est enim in hoc casu conculcatio illa verè voluntaria; quia procedit à Petro ut volente, & cognoscente, atque volitio Petri verè influit, condeterminando tantumquam concausa, quamvis non necessaria; quia effectus jam esset aliunde sufficienter determinatus: sicut sepe determinat alter finis, quamvis unus sufficeret. An autem ita imputabilis sit protritio infantis in hoc casu, ut Petrus contrahat obligationes ex injusta læsione, vel homicidio ortas, non spectat huc, sed decidendum esset in tract. de iustit.

18. Ob. 5. Potest contingere, quòd quis habeat tantum nolitionem rei, affectivè inefficacem, & nullam positivam volitionem: in tali casu dabitur simpliciter involuntarium si e nolitione efficaci: ergo dicta n. 12. non subsistunt. Confir. Nolitio affectivè efficax est impossibilis cum existentia objecti: ergo non potest denominare involuntarium ex ibidem dictis: prob. antec. in eo casu, si voluntas potest, tunc impedit objectum: ergo non dabitur. Si non potest impedire, non potest dari nolitio absoluta; quia non potest dicere: *nolo*: sed tantum: *nollem*: ergo.

Resp. neg. mi. nam per simpliciter involuntarium intelligitur, non tantum negativè non voluntarium; sed positivè, ita, ut non sit compossibile cum volitione efficaci, quale non est objectum tantum inefficaci tali nolitione affectum: & in hac quæstione de nomine, aut intelligentia terminorum, standum est communiore. Ad confirm. neg. antec. ad prob. neg. 1. p. antec. DEUS absolute affectivè efficaciter non vult nostra peccata, & tamen, quamvis possit, non impedit: dein neg. etiam secundam partem ant. quia nolitio affectivè efficax est illa, quæ est impossibilis cum volitione efficaci, qualis sæpe datur, quando objectum existit ex determinatione alterius, sive dein explicetur per *nollem*, sive per *nolo*. Quamvis non videatur, cur talis non possit dicere: *Quantum est in me, nolo hoc objectum*: vel: *Hoc est absolute contra meam voluntatem*.

19. Ob. 6. S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 2. in corp. vocat perfectum voluntarium, quando quis potest moveri, vel non moveri: sed hoc est liberum, & non necessarium: ergo illud est perfectius isto, contra dicta n. 13. Confir. 1. Angelicus eadem quæstione a. 3. ait, voluntarium perfectum esse, quod est imputabile, scilicet ad laudem, vel vituperium: sed hoc est liberum: ergo. Confir. 2. S. Doctor 1. p. q. 41. a. 2. & q. 42. a. 2.

ait, actus notionales in DEO non esse voluntarios: ergo non datur voluntarium necessarium, multò minus istud est perfectius libero. Resp. S. Doctor ibi quærit, an etiam in brutis detur voluntarium: & respondet, dari imperfectum ob imperfectam cognitionem finis, tantum materialiter talis: unde duntaxat vult dicere, voluntarium liberum esse perfectum, seu perfectius, quam necessarium ex imperfectione cognitionis.

In forma dist. ma. vocat perfectum, seu perfectius, comparative ad voluntarium necessarium ex imperfectione cognitionis. conc. ma. comparative ad voluntarium necessarium ex perfectione cognitionis. neg. ma. & conc. mi. sub eadem distinctione. conc. vel neg. conseq. Ad 1. confirm. in primis neg. maj. quia ibi nil dicit S.D. de eo, an voluntarium sit perfectum, vel non: sed loquitur tantum de voluntario positivo, vel negativo tali, seu, ut ipse vocat, directè, vel indirectè tali. Resp. 2. dist. ma. aliquod voluntarium perfectum om. ma. omne, aut etiam perfectissimum. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Ad 2. confir. dist. ant. S.D. ait, actus notionales non esse voluntarios, hoc est, non esse liberos. conc. antec. non esse ex inclinatione voluntatis. neg. ant. & confi. Legatur ipse S. Doctor, & apparebit clarè hic sensus: Sapientia enim Scripturæ, & PP. per voluntarium intelligunt liberum. Sic Jacobus. v. 18. dicitur: *Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis.*

20. Ob. 7. Voluntarium liberum est magis ab intrinseco, & ex perfectiori cognitione, quam necessarium: ergo est perfectius. Confirm. 1. Voluntas liberè agens determinat se ipsam, & non determinatur ab extrinseco, sicut agens necessarium: ergo perfectius agit. Confirm. 2. Per modum agendi liberum distinguitur creatura rationalis ab irrationali: ergo est perfectior, quam necessarius. Resp. dist. antec. voluntarium liberum est magis ab intrinseco, quam voluntarium necessarium ex imperfectione cognitionis. conc. antec. quam omne voluntarium necessarium. neg. antec. & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. Quando voluntas agit necessariò, circa objectum creatum, ordinariè adest imperfecta cognitio; si enim penitus id objectum cognosceret, videret etiam aliquam imperfectionem in eo, nec necessitaretur. At, si voluntas agat circa objectum Divinum, res contrario modo se habet; nam, quò magis illud cognoscit, eò majus, & purius bonum esse videt.

Ad 1. confirm. neg. conseq. nam, quando voluntas agit necessariò ex perfectione cognitionis, tunc necessitatur ad id, ad quod sponte rapitur: atque fertur in objectum cum majori inclinatione, conatu, & intentione: unde operatio in hoc sensu est magis ab intrinseco, quam libera, scilicet est ex majori conatu, vel intentione, à voluntate sponte adhibita. Ad 2. confirm. dist. antec. per solum modum agendi liberum distinguitur creatura rationalis ab irrationali. neg. antec. etiam per modum agendi necessarium ex perfectione cognitionis. conc. antec. & neg. conseq. neque enim bruta possunt necessariò agere ex perfectione cognitionis. Unde præcisè ratione hujus differentie neutrum voluntarium est perfectius altero.

ARTICULUS III.

Quid sit voluntarium in causa.

21. Diximus n. 9. voluntarium indirectum esse idem cum voluntario in causa. Equidem, ut ibi notatum, Thomistæ voluntarium indirectum aliter exponunt. Suarez quoque in 1. 2. tr. 2. de voluntario sec. 4. n. 13. putat, omne id, in quod voluntas non immediatè per aliquem actum tendit, moraliter tamen se ad id extendit, posse dici voluntarium indirectum, de qua quæstione nominis nolum multum litigare. Hic autem quærimus, quidnam dici debeat voluntarium in causa, sive vocetur indirectum voluntarium, sive non.

Diximus eodem n. 9. quòd voluntarium indirectum, sive in causa, sit, quando quis vult causam, ex qua videt secuturum effectum. Et quidem necessarium esse, ut effectus aliquo modo prævideatur, à nemine negatur; nihil enim volitum, quin præcognitum. Unde, si quis effectum secuturum invincibiliter ignoret, non potest censeri in eum influere. Dixi invincibiliter; nam si ignorantia vincibilis sit, censeri potest quis effectum saltem eatenus cognoscere, vel scire, quatenus scit obligationem de eo inquirendi. Atramen non omnis effectus prævisus voluntarius dici potest; cum multi, etiam prævisi, sint purè permixti.

22. Dico 1. Si causa voluntaria est tantum causa per accidens effectus, sive in genere physico, sive in genere morali (hoc est, si est tantum causa, quæ per se non est connexa cum effectum, aut ex sua natura ad eum tendens, quamvis hic & nunc, prævideatur, per accidens cum ea conjungenda, seu, ut ait Suarez in 1. 2. disp. 1. de voluntario sec. 4. n. 8. ex qua effectus non sequitur per se, & vi illius solius, sed ex aliis etiam adjunctis, quæ non intenduntur) non ideo etiam effectus est voluntarius in causa: sive, non ideo datur voluntarium in causa. ita auctores communius. Prob. 1. Talis effectus non est voluntarius in se, ut ponitur: neque in causa; quia, cum causa ex se, & antecederet ad actionem productivam, non habeat connexionem cum eo, nec illum per se præcontinueat, non potest censeri intentio, immediatè tendens in causam, etiam mediatè tendere in effectum: ergo.

Confirm. Effectus purè permixtus opponitur voluntario: sed effectus, ortus ex causa per accidens, est purè permixtus; ergo opponitur voluntario: consequenter non est voluntarius. prob. min. si talis effectus non est purè permixtus, tunc nullus potest assignari purè permixtus: hoc est contra communem: ergo. prob. min. non potest assignari effectus non prævisus: quia non dicitur permixtum, quod non est præcognitum, ut est ex se clarum: non effectus prævisus, & impeditus; nam hic, ut iterum est clarum, non est permixtus: non prævisus, & ortus ex causa per se, ac voluntaria, & tamen non impeditus; hic enim est voluntarius, ut mox probabimus: non prævisus, & ortus ex causa involuntaria; hic enim est involuntarius in causa: ergo.